SVP

ELINE
DE CLERCQ

2021

"THIS IS NOT
A QUESTION"

"THE QUESTION
OF WOMEN'S
EQUALITY—"
LINDA NOCHLIN

1971

THIS IS NOT
A QUESTION

IF TIME AND
TIME AGAIN
THE SAME
ARGUMENTS
ARISE
WE ARE NOT
LOOKING FOR
ANSWERS
WE WANT
CHANGE

THE NEW OPTIONS OPTIONS OPTIONS

MOTHERS & others

WANT TO KNOW HOW TO DO YOUR THING AND PUMP UP YOUR JAM?

WHAT'S THE BUSS AND FUZZ?
MIND YOUR OWN BUSINESS
BY STARTING ONE
(IN SHOWBIZ)

YES! I would like full information.
(Print)
Name _____ Age _____
Address _____
City _____
State _____ County _____
Zip _____ Phone _____
☐ If under , check here for additional guidance information.

"If this WORK is our BABY
does that make us MOTHERS?"

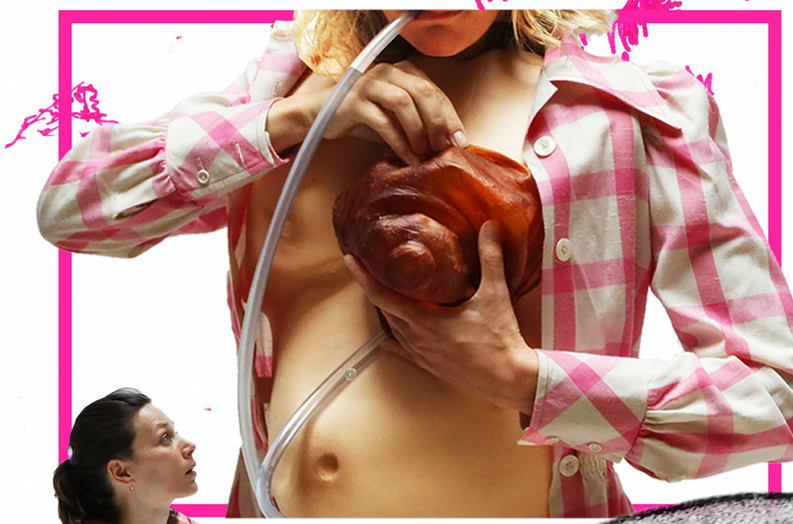

ATTACH PUMP

CHOOSE RHYTHM

MILK IT

If there's no such thing as THE RIGHT TIME why do AGE COINS exist?

"If this WORK is our BABY
what kind of MOTHERS are we?"

JUST FLIP IT

SEND FOR FREE FACTS AND FULL INFORMATION – YOU GET FREE CAREER KIT MAIL THIS COUPON TODAY!

Send for full information and free facts. "Career Kit" gives every woman an idea of what to expect and what to do. ALL FREE! No obligation. No salesman will call.

much ado is made about art-educational theories that claim to "teach people to see" (consider the political implications of this notion) and muffle all issues by stressing the "universality" of great art.

It may be that at the moment the possibilities are slim for a middle-class art world's understanding or criticism of the little art we see that reflects working-class cultural values. Perhaps our current responsibility lies in humanizing our own activities so that they will communicate more effectively with all women. Hopefully we will aspire to more than women's art flooding the museum and gallery circuit. Perhaps a feminist art will only emerge when we become wholly responsible for our own work, for what becomes of it, who sees it, and who is nourished by it. For a feminist artist, whatever her style, the prime audience at this time is other women. So far, we have tended to be satisfied with communicating with those women whose social experience is close to ours. This is natural enough, since this is where we will get our greatest support, and we need support in taking this risk of trying to please *women*, knowing that we are almost certain to displease men in the process. In addition, it is embarrassing to talk openly about the class system which divides us, hard to do so without sounding more bourgeois than ever in the implications of superiority and inferiority inherent in such discussions (where the working class is as often considered superior as the middle class).

A book of essays called *Class and Feminism* written by The Furies, a lesbian feminist collective, makes clear that from the point of view of working-class women, class is a definite problem within the women's movement. As Nancy Myron observes, middle-class women:

> can intellectualize, politicize, accuse, abuse and contribute money in order not to deal with their own classism. Even if they admit that class exists, they are not likely to admit that

> Women are more strenuously conditioned toward upward cultural mobility or "gentility" than men, which often results in the woman consciously betraying her class origins as a matter of course. The hierarchies within the whole span of the middle class are most easily demarcated by lifestyle and dress. For instance, the much-scorned "Queens housewife" may have enough to eat, may have learned to consume the unnecessities, and may have made it to a desired social bracket in her community, but if she ventures to make art (not just own it), she will find herself back at the bottom in the art world, looking wistfully up to the plateau where the male, the young, the bejeaned seem so at ease.

For middle-class women in the art world not only dress "down," but dress like working-class *men*. They do so because housedresses, pedal pushers, polyester pantsuits, permanents, the wrong accents are not such acceptable disguises for women as the boots, overalls and windbreaker syndromes are for men. Thus young middle-class women tend to deny their female counterparts and take on "male" (unisex) attire. It may at times have been chic to dress like a native American or a Bedouin woman, but it has never been chic to dress like a working-class woman, even if she's trying to look like Jackie Kennedy. Young working-class women (and men) spend a large amount of available money on clothes; it's a way to forget the rats and roaches by which even the cleanest tenement-dwellers are blessed, or the mortgages by which even the hardest-working homeowners are blessed, and to present a classy facade. Artists dressing and talking "down" insult the hardhat much as rich kids in rags do; they insult people whose notion of art is something to work for—the pink glass swan.

Yet women, as evidenced by the Furies' publication, and as pointed out elsewhere (most notably by Bebel), have a unique cl-

exclusive use
its theoretical publica-

Experiences like this one and dissatisfaction with Marxism's lack of interest in "the woman question" make me wary of merging Marxism and feminism. The notion of the non-economic or "vertical" class is anathema to Marxists and confusion is rampant around the chicken-egg question of whether women can be equal before the establishment of a classless society or whether a classless society can be established before women are liberated. As Sheila Rowbotham says of her own Marxism and feminism:

> They are at once incompatible and in real need of one another. As a feminist and a Marxist I carry their contradictions within me and it is tempting to opt for one or the other in an effort to produce a tidy resolution of the commotion generated by the antagonism between them. But to do that would mean evading the social reality which gives rise to the antagonism.[7]

As women, therefore, we need to establish far more strongly our own sense of community, so that all our arts will be enjoyed by all women in all economic circumstances. This will happen only when women artists make conscious efforts to cross class barriers, to consider their audience, to see, respect, work with the women who create outside the art world—whether in suburban crafts guilds or in offices and factories or in community workshops. The current feminist passion for women's traditional arts, which influences a great many women artists, should make this road much easier, unless it too becomes another commercialized rip-off. Despite the very real class obstacles, I feel strongly that women are in a privileged position to satisfy the goal of an art which would communicate the needs of all classes and sexes to each other, and get rid of the we/they dichotomy to as great an extent as is possible in a capitalist framework. Our sex, our oppression and our female experience—our female culture, just being explored—offer access to all of us by these common threads.

1. *Class and Feminism*, ed. Charlotte Bunch and Nancy Myron (Baltimore, 1974). This book contains some excrutiating insights for the middle-class feminist; it raised
inspired this essay (along with
ions).

+
RACE!

IS HISTORY CYCLICAL?

After the revolutions of 1848, the arguments of the previous century – that defined history as a process of contradictions, discontinuity and transformation – were replaced by mystifications that culminated in a denial of history. The bourgeois class aimed to refute the possibilities of drastic social upheavals (from which themself was born) to protect their role from the threat of confrontation by the proletarian class. Their strategy was to create a correspondence between the events of the past and the events of the present, projecting back into the past characteristics of the present social order so that it seemed universal and natural, with no possibility of change. Such effort is also responsible for validating the power of men over women and justifying domestic work and childcare as the "nature of women". In Alice in Wonderland, by Lewis Carroll, the March Hare receives a punishment from the Queen of Hearts: every hour would be teatime. Thereafter, the March Hare and the Mad Hatter used to spend the entire day jumping from place to place around the table where tea was served. This image of the "mad tea party" can act as a metaphor for "history as a cycle" and for this notion that this is an inescapable cycle. The political situation that we live in 2021, especially in Brazil, seems to replicate crazy tea – where "there is no place for everyone", where the sentence is already given before the trial and leaders order to "cut off heads". As in the real world, everything, crazy as it may seem, has a logical basis, a system of rules that are often intrinsically absurd. That is why it is up to us, like Alice, to awaken from this system of absurds – to awaken from this crazy dream and to keep asking. Who ordered Marielle's murder?

Isabel Ávila

https://www.youtube.com/watch?v=mAS-6LJOaLw

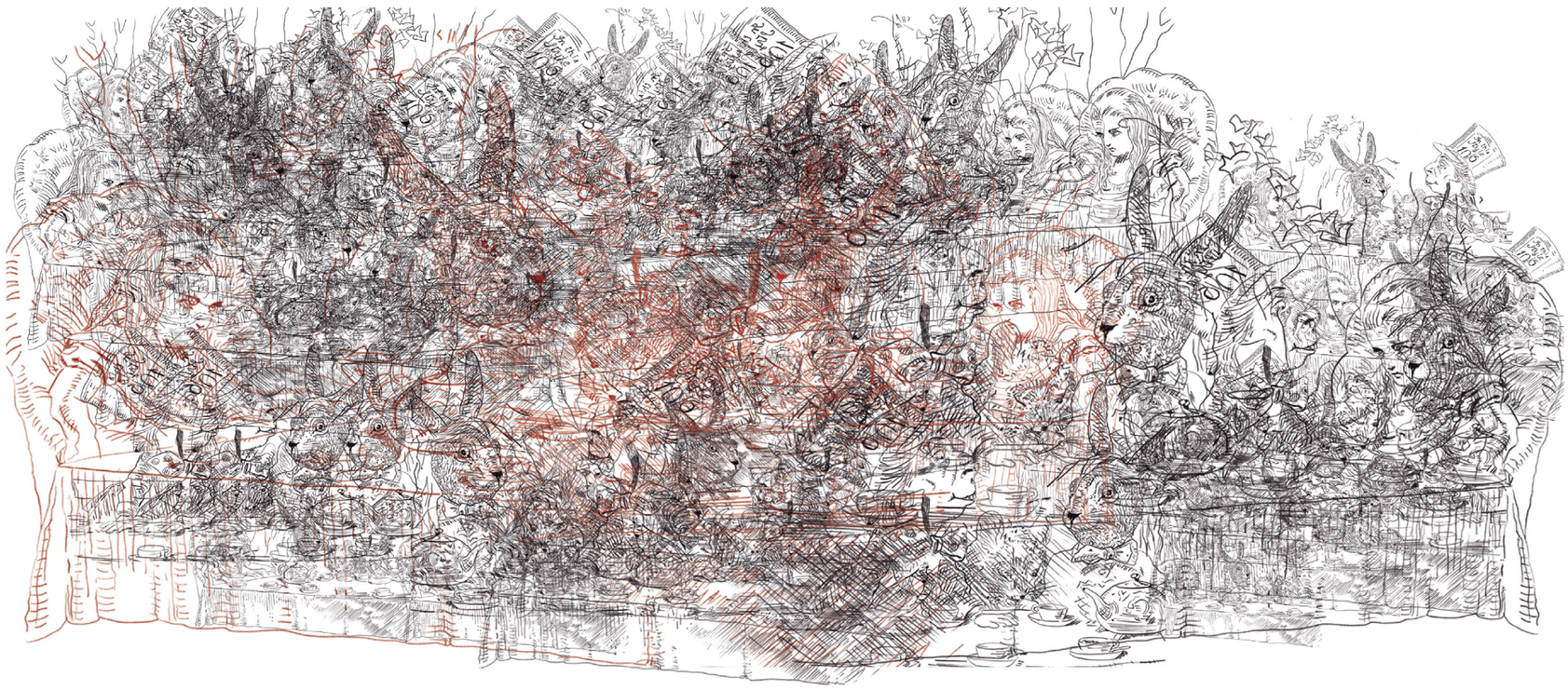

"Skills," Triple Jeopardy, *issue 1, 1971.*

I call *amniotechnics* the art of holding and caring even while being ripped into, at the same time as being held. Amniotechnics is protecting water and protecting people from water in the spirit of full surrogacy. I want a generalized praxis of this, which doesn't forget the importance of holding mothers and thwarted mothers and, yes, even wannabe "single fathers" afloat in the juice; breathing but hydrated; well-watered but dry. I hope it is possible, even for fantasists of ectogenetic progeny, like Frankenstein, who have dreamed of a birth unsullied by a womb, to become capable amniotechnicians in time. Their worldviews may not hold water, but I think they too have to be held. Let them too experience, in Sylvia Plath's words, "9 months of becoming something other than [them]self, of separating from this otherness, of feeding it and being a source of milk and honey to it."[11]

"Third World Women's Alliance Tuesday Schedule," Triple Jeopardy, *issue 1, 1971.*

Let us assume that it is possible for any of us to learn that it is the holders—not the delusional "authors," self-replicators, and "patenters"—who truly people the world. Water management may sound unexciting, but I suspect it contains key secrets to the kin-making practices of the future. Just as with water, we've consented too much to the privatization of procreativity. Surrogates to the front! By surrogates, I mean all those comradely gestators, midwives, and other sundry interveners in the more slippery moments of social reproduction: repairing boats; swimming across borders; blockading lake-threatening pipelines; carrying; miscarrying. Let's all learn right now how comradely beings can help plan, mitigate, interrupt, suffer, and reorganize this amniotic violence. Let's think how we can assist in this regenerative wet-wrestling, sharing out its burden.

On behalf of all of us in the maximum security prison, please don't forget us because this allows them to brutalize and murder and treat us unhumanly. We are you and we love and struggle with you.

LOVE & REVOLUTION

HASTA LA VICTORIA SIEMPRE

"Prisons Everywhere," Triple Jeopardy, *issue 2, 1971.*

"Revolt of Poor Black Women," Triple Jeopardy, *issue 3, 1973.*

IMPERIALISM HAS MANY FACES BUT IT IS THE SAME BEAST EVERYWHERE. THE NEW REGIME IN PORTUGAL IS DESPERATELY SEEKING SUPPORT FROM THEIR PEOPLE FOR THEIR CONTINUED DESIGNS ON AFRICA. BUT THE ONLY SUPPORT THEY ARE GETTING IS COMING FROM THE RULERS OF OTHER IMPERIALIST COUNTRIES. SOUTH AFRICA, "RHODESIA," ISRAEL AND THE U.S. ARE NOW THE SOLE SUPPORTERS OF THE COLONIAL FORCES IN AFRICA. THE GULF OIL CORPORATION HELPS SUPPLY 40% OF THE PORTUGUESE MILITARY BUDGET. BUT NOT ALL THE INVESTMENT IN THE WORLD CAN STOP A PEOPLE DETERMINED TO BE FREE!

"Who Is General Spinola?," Triple Jeopardy, *issue 5, 1974.*

Triple Jeopardy, *issue 2, 1971.*

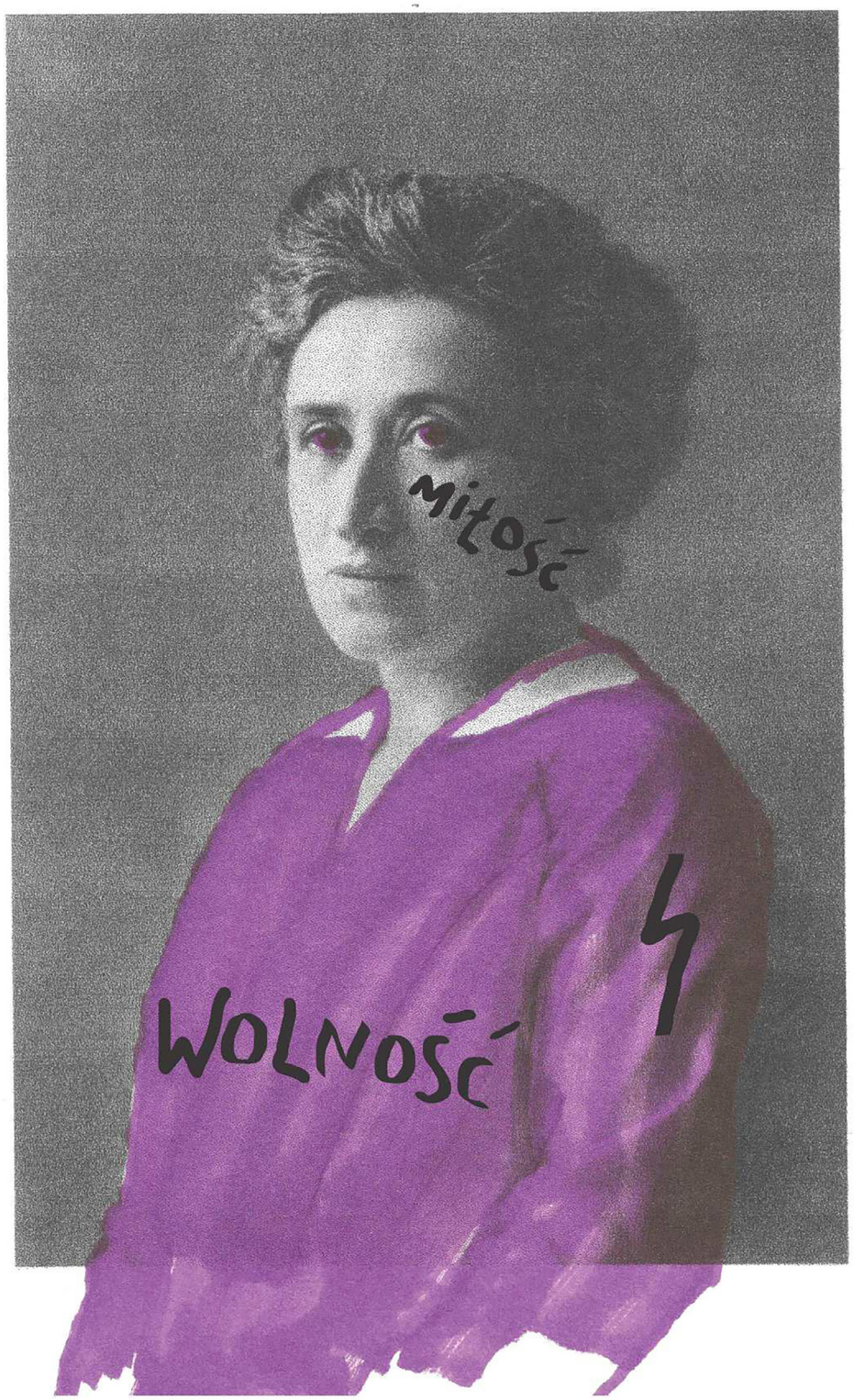

Róża Luksemburg (1871 - 1919)

NASZE CIAŁA.

NIE WASZ WYBÓR.

City choreographies against fascism

Especially these days, disenchanting the national celebrations from the often nationalist narrative feels urgent, in need to emphasise (the often invisible) diversity of our communities and their (often vulnerable) sense of belonging. Public space is the space that manifests so much of the grand narratives through the visual and textual- ranging from the historical monuments to the capitalist rain of adverts. Hacking the public space so to dismantle, make relative, question, is often made by the (much intuitive) merging of the art and activism, working on the alternating the symbolic so to explore the feminist, anti-fascist potential of the visual and the textual.

The project *Za Nasza i Wasza (For Yours and Ours)* is a series of posters and animations which showed up in Warsaw public space around 11th of November- the polish independence day. Though celebrating the sovereignty brought back after 123 years of annexation, this date is currently much associated with the biggest nationalist march in Poland, organized in Warsaw, propagating a model of white, masculine, conservative Catholic patriotism. In 2020, a group of artists and cultural makers came together and designed feminist, pro-ecological, anti-fascists posters that used as the inspiration the legendary slogan *For Freedom Yours and Ours* first created during the fight for independence. This project came together with the women+ struggle against the abortion ban and the ongoing discrimination of LGBTQ+ community, expressing our longing for both cultural and systematic inclusivity. I feel manifesting the solidarity between discriminated communities and practicing intersectional feminism is the only reasonable logic that can bring a wholesome change, and changing the public landscape by even such small diversional actions has the potential to speak out (here done without clear authorship and the embedded individual precarity) and let an alternative perspective appear between the moving bodies and their digesting eyes.

Weronika Zalewska
The project was realized by Rok Antyfaszystowski and Biennale Warszawa.

Harper's
BAZAAR
WHY
HAVE THERE
BEEN NO GREAT
WOMEN
ARTISTS ?

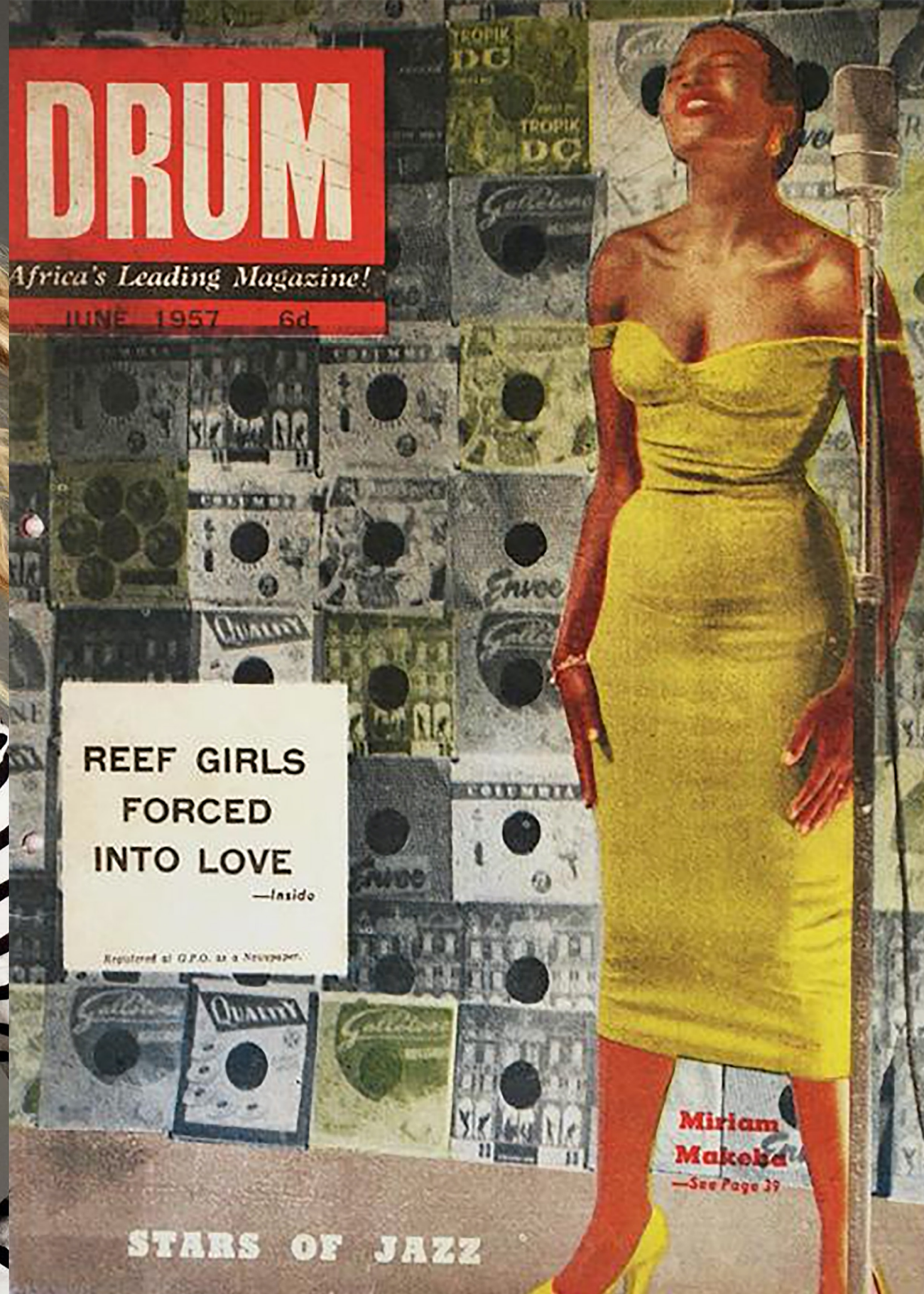
DRUM
Africa's Leading Magazine!
JUNE 1957 6d.
REEF GIRLS
FORCED
INTO LOVE
—Inside
Registered at G.P.O. as a Newspaper.
Miriam
Makeba
—See Page 39
STARS OF JAZZ

Question:
Why Have There Been No Great Women Artists?

1. Dit is de kern.
2. Dit kruist het. → Dit vormt het probleem.
3. Dit zijn de wortels. → Oorsprong van het probleem.
4. Dit ligt achter. → Dit is het verleden.
5. Dit ligt boven. → De kroon, vaak een wens/doel.
6. Dit ligt voor. → Dit is de toekomst.
7. Dit is de vrager zelf. → Geeft aan hoe de vrager tegenover de vraag staat.
8. Dit is de omgeving. → Geeft info over de invloed van de omgeving.
9. Dit is hoop en vrees.
10. Dit is de uitkomst.

Zwaarden Koningin

Onafhankelijkheid

Zwaarden Koningin staat voor verstand, onafhankelijkheid en het vermogen om ideeën te scheppen. Hoewel het hier specifiek om een vrouw gaat, staat deze kaart ook voor de vrouwelijke kant van een man. Je moet logisch nadenken en een helder overzicht behouden van het geheel, zo kom je tot de juiste opeenvolging van oorzaak en gevolg. In je werk geeft deze kaart aan dat je graag wilt leren en je onafhankelijkheid wilt bewaren. Voor relaties gaat Zwaarden Koningin over een nieuw bewustzijn over de mensen rond je heen. Je hebt het vermogen om dingen te doorgronden.
Gemaakt door Lysandre Begijn

XX. Oordeel

Verlossing

Het Oordeel staat voor een correcte oplossing waardoor hetgeen wat gebroken was opnieuw kan worden geheeld. Iets wat verloren is gegaan komt weer naar boven in zijn ware, schone gestalte. Het is van belang dat je nu de juiste allesomvattende oplossing vindt. Na een moeilijkere periode duidt deze kaart op herstel en verlossing. In relaties duidt deze kaart op een einde van het lijden. In het werk zal je iets waardevols produceren en de juiste oplossing vinden.
Gemaakt door Adriaan Marin

Zwaarden Koning

Scherpzinnigheid

Deze kaart staat voor vrijheid, onafhankelijkheid en de kracht van het verstand. Een slimme, kritische houding is nodig ten opzichte van het onderwerp van de vraag. Vertrouw op je flexibiliteit en de rijkdom van je ideeën. De negatieve kant van deze kaart is dat het intellect gebruikt kan worden op een sluwe manier. In je werk staat Zwaarden Koning voor vlotheid, een goede handelsgeest en een bekwame koude man. Situaties waarin je afhankelijk bent, worden opgelost.
Gemaakt door Klaas Op De Beéck

Staven Drie

Goede Vooruitzichten

Staven Drie staan voor een solide basis. Je bent in een nieuwe fase van je leven beland. Dit is een gezond fundament met goede perspectieven. Je weet dat de zaken gunstig zullen ontwikkelen, zeker na een moeilijke periode die je achter de rug hebt. Deze kaart staat voor duurzaamheid, zekerheid en groei. Voor relaties duidt deze kaart op een relatie vol mogelijkheden, terwijl het op professioneel vlak om een stevige positie en goede perspectieven gaat. Staven Drie is de belichaming van betrouwbaarheid, zekerheid en succes.
Gemaakt door Jan en Randoald

Pentakels Schildknaap

Concrete Aanbieding

Deze kaart symboliseert een betrouwbare kans die van buitenaf komt. Deze ervaring maakt je wijzer en je hoeft er niets voor te doen. Laat het onderwerp van de vraag op je af komen. Je voorstel is solide en betrouwbaar. In relaties betekent deze kaart een verrijkende ervaring of een waardevol gebaar. In het werk staat Pentakels Schildknaap voor een lucratief aanbod of een goede kans om geld te verdienen.
Gemaakt door Thomas Boussu

Staven Schildknaap

Spannende Impulsen

Staven Schildknaap symboliseert spannende kansen, enthousiasme en meeslepende impulsen. Er wordt een kans geboden van buitenaf. Deze kaart voorziet een uitdagende mogelijkheid waar je warm voor loopt. Het staat voor inspirerende vooruitzichten waarin een nieuwe levensweg wordt vrijgemaakt. Vertrouw erop dat je in deze weg ondersteund wordt. Het is een creatieve impuls waarin je kennis en ervaring groeien. Het gaat over je innerlijke staat of symboliseert een persoon die betrokken is in een bepaalde situatie.
Gemaakt door Buren

Pentakels Vijf

Gebrek

Deze kaart gaat over het opdoen van waardevolle lessen als resultaat van armoede en een tekort. Je voelt jezelf ongelukkig, alleen en ellendig. Soms gaat het niet om echte verliezen maar laat het eerder zien dat je bang bent dat deze dingen zich gaan ontwikkelen. Voor liefde en relaties duidt deze kaart op een sterke band, maar ook op de angst voor verlating. Het geeft tevens aan dat iemand zich in een slachtofferrol plaatst. Voor je werk verwijst deze kaart naar magere jaren, economische ontbering en problemen met plannen en/of onderhandelingen.
Gemaakt door Eva Vermeiren

VIII. Kracht

Levenskracht

Deze kaart symboliseert een heldere kijk op de situatie en een sterk bewustzijn van jouw verlangens en intenties. Het gaat over wilskracht, intelligentie, energie en innerlijke harmonie. Je moet een test aangaan waarvoor je geduldig en moedig moet zijn. Kracht staat voor het overwinnen van obstakels en het tonen van geestkracht. Verschuil je niet achter een masker, maar accepteer je verlangens om ze te kunnen gebruiken. In de liefde staat deze kaart voor een sterke relatie en de hartstochtelijkheid. Het gaat over hoe liefde, gevoens van haat kunnen overwinnen.
Gemaakt door Indre Svirplyte

Pentakels Koningin

Authentisiteit

De Pentakels Koningin staat voor zelfrealisatie in de materiële wereld en voorziet een situatie van stabiliteit, discipline, zelfvertrouwen en comfort. Vaak toont deze kaart een vrouw die over deze kenmerken beschikt of een man die zijn vrouwelijk kant toont. Je staat open voor uitdagende ondernemingen. Het gaat om een sterke verbondenheid met de natuur en de materiële waarde van dingen. Ook gaat het om iets wat je in het verleden bent gestart en wat nu tot ontwikkeling komt. Beiden zijn een voedingsbodem voor genot in het leven.
Gemaakt door Apparatus 22

Zwaarden Aas

Kans tot Opheldering

Zwaarden aas betekent een vrijwillige, bewuste actie, de mogelijkheid om duidelijk te begrijpen wat je wil en niet wil. Je maakte een nogal harde beslissing, gebaseerd op kracht, wil en rede, ten koste van gevoeligheid. De situatie in kwestie is duidelijk voor jou, je weet hoe te handelen en je twijfels te overstijgen. Je komt tot duidelijke en belangrijke beslissingen die helderheid brengen. Dit is je kans om te leren en te verduidelijken.
Gemaakt door Chloé Arrouy

Seçil Yersel is travelling with Astrid Noack since 2013.
Yersel met with Noack when Oda Projesi artist collective was in a residency at ANA in Copenhagen.

Astrid Noack (1888-1954)

POLITE

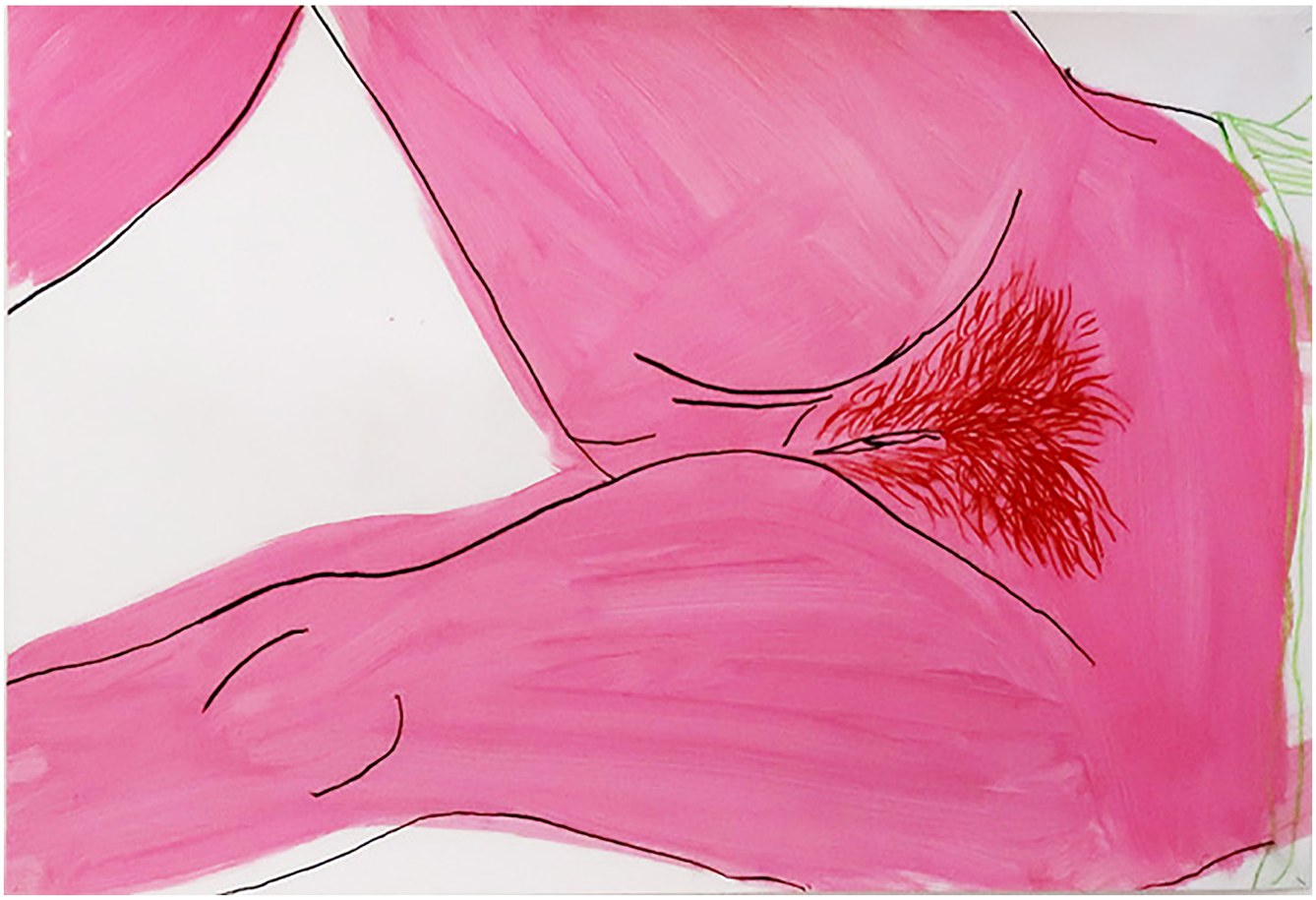

een meisje

zelfgebreid

zit in de zetel naast me

haar benen in een houding

kort aanspreken want we luisteren

ik luister en versta

heel even muziek

en ik schuil

ik wegdroom

ik vraag

wat ze eten vanavond en denken

of liever gaan zitten voor twee?

mijn huilen

is dat hormonaal?

ik wil in de lucht

ik wou dat ik meer mezelf was

comment ranger
les seins au travail

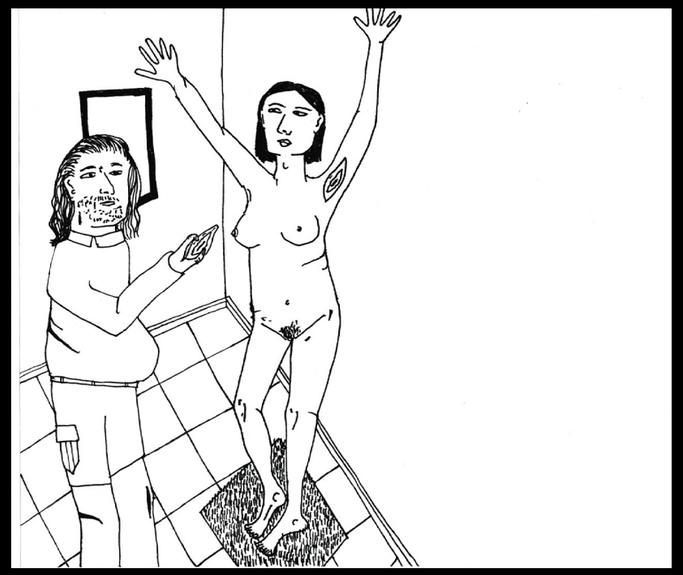

DE OPLOSSING VOOR DIT PROBLEEM IS EENVOUDIG. ALS HET GESLACHT VAN DE VROUW TUSSEN HAAR BENEN ZIT, ZAL NIEMAND HET ZOMAAR TE ZIEN KRIJGEN. DAT IS DE GOEDE PLEK.

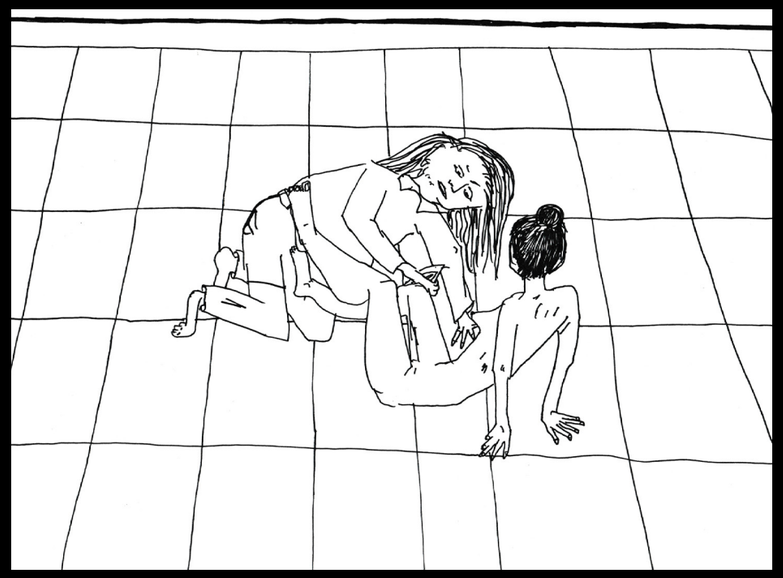

SOLGAR
1947
NEOMAM

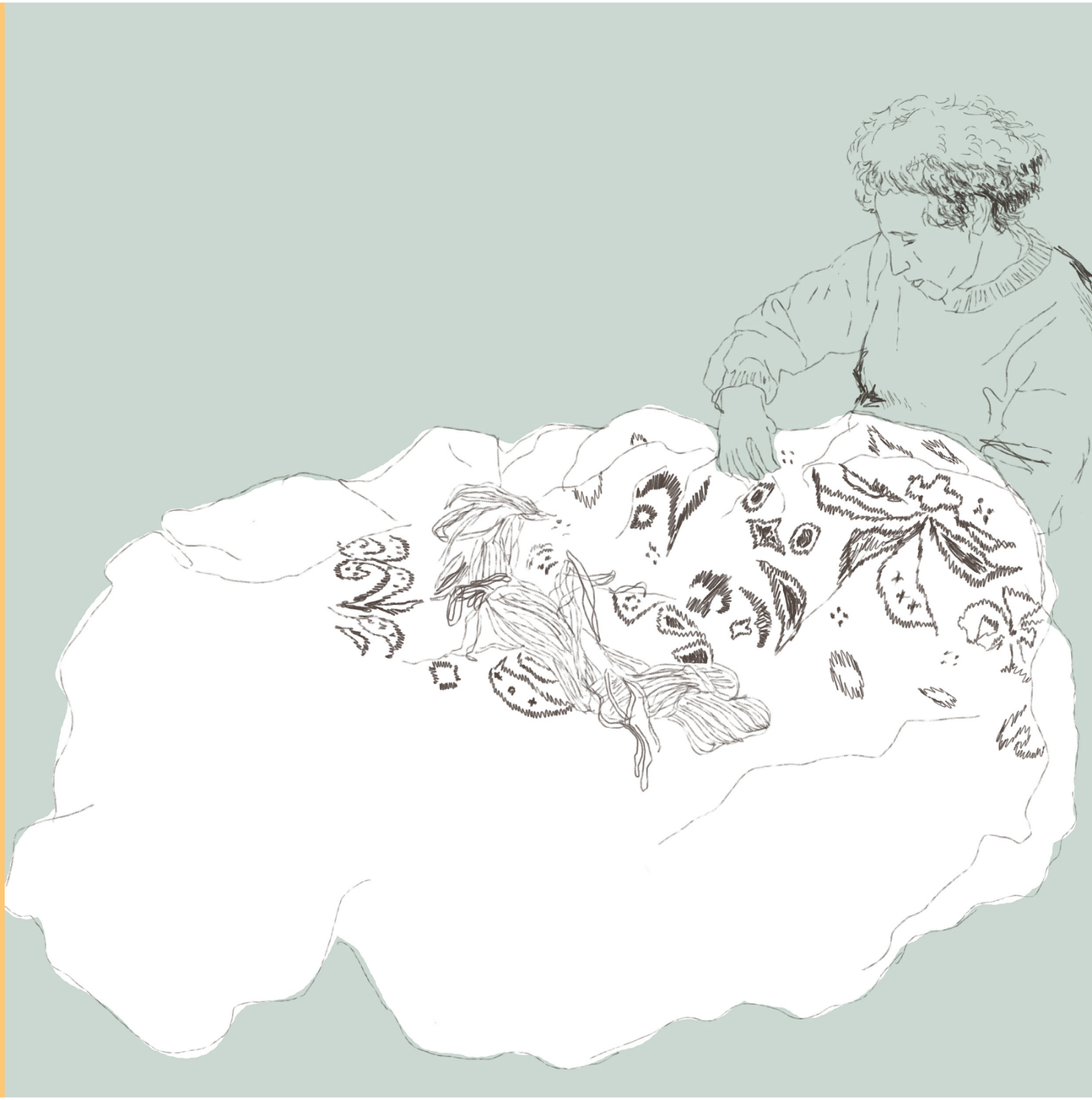

LES CORPS INCORRUPTIBLES BY EMILIE HALLARD

It's 2021 and our bodies are still political.

The 21st century still drags on with the same beauty standards of the last century. Those of a young, white, thin, ethereal and heterosexual woman. Beauty, or rather a woman's first commercial asset, is a passport to a happy marriage, professional success and social recognition. Both women and men are bombarded with an infinite amount of photoshopped images, which has alienated them and also driven them on a search for ideal beauty. This claustrophobic and impossible standard has only lead us to eternal comparison, frustration and levels of self-hatred. A blinded population starved by its regimes, which becomes terribly tractable and obedient.

Refusing the norm is to choose, as from the vulnerable side as the enthusiastic one, to be incorruptible, faithful to oneself, honest, punk in front of a capitalist system that fathers monstrous children of uniformity and consumerism, all made from the same postcolonial and patriarchal mould.

The artist refused the norm. She cherished and desired bodies of all ages, sizes, genders and colours, with intent to deconstruct beauty standards, beginning a quest for honesty, empowerment, acceptance and self-confidence, while gathering the words of my peers and taking a tender look at them.

These incorruptible bodies are a celebration of the diverse, the unlikely, the ambiguous, the androgynous, the non-obvious and the non-binary.

Les corps incorruptibles is a feminist, queer and anti-racist declaration of love.

Texts by Judith Butler, Antonio Centeno, Virginie Despentes, Jean Kilbourne, Daria Marx, Erin McKean, Elvira Swartch Lorenzo, Nicole Seck and Julie Rambal.

Ik sneed, per ongeluk, met een groot mes in mijn handpalm. Het voelde alsof het een hele grote snee met veel gebloed en gevloek en getraan zou worden. Dat werd het allemaal niet. De schade bleef beperkt. Ik zag een heel klein sneetje. Als ik mijn hand bewoog kon ik het open en toe zien gaan. Ik deed het expres om de beweging van het vlees te zien. Er kwam geen bloed uit, het zag gewoon een beetje donkeroranje, een mooie kleur. Ik duwde er hard op, om te zien of er meer van dat oranje spul zou uitkomen, maar dat gebeurde niet. Ik had niet echt iets om over te vloeken en te tranen nu, de snee was niet diep genoeg. 'Volgende keer beter', dacht ik.

Zonnecreme tussen mijn oren. Zweet tussen mijn borsten. Bloed tussen mijn billen. Zenuwen tussen mijn oren. Liefde tussen mijn duimen.

Mijn moeder is een echte ananaskenner. Er bestaat niemand die beter weet dan zij wanneer de ananassen rijp zijn. De 'ananas-fluisteraar', noemen ze haar ook wel eens. Ze brengt de ananas naar haar oren en luistert er naar. Nooit zegt ze wat de ananas haar te vertellen heeft. Dat vind ik erg jammer, ik zou ook graag ananastaal willen fluisteren. Als ze haar neus optrekt, is de ananas nog niet rijp. Zie je haar mondhoeken naar boven gaan en haar oren spitsen, dan is de ananas rijp.

Ooit, wanneer de tijd rijp is, gaat ze haar ananasmemoires neerschrijven. Daar kijk ik heel hard naar uit. Wanneer de tijd ananasrijp zal zijn.

Er lagen twee stukken schimmelkaas op het voetpad, verstopt in een hoekje achter een elektriciteitsmeter. Ze zaten nog in een plastic velletje, de ene had een rode promo-sticker en de andere vandaag-te-gebruiken-sticker.

Ze lagen er wat eenzaam te liggen. Wie zou hen daar hebben achtergelaten? Zouden ze wat aan elkaar hebben? Of zou het plastic velletje hen verhinderen om te praten tegen elkaar? Gelukkig bood de elektriciteitsmeter wat schaduw. Konden ze in ieder geval niet smelten.
De volgende dag passeerde ik de schimmelkaasjes opnieuw, nu waren ze wat dichter tegen elkaar aan gekropen! Ze lagen nog meer verstopt in het hoekje. Misschien was het te koud om er 's nachts alleen te liggen…
Ik passeerde de dag erna nog een keer, om te kijken hoe het met ze ging, maar de schimmelkaasjes waren verdwenen. Ik keek heel diep in het hoekje naast de elektriciteitsmeter, maar ze waren niet te vinden… Ik vond wel een klein briefje waarop stond: "Wij zijn ermee weg, we zoeken andere oorden op."

Zwerk = drijvende wolken, uitspansel, hemel

Je hebt iets met water?

- – Ja, ik heb iets met water.

Wat heb je dan precies met water?

- – Ik drink het graag, ik zwem er graag in, maar het liefst van al kijk ik er gewoon graag naar. Als het stil ligt, of wanneer het golft, als het kookt of kabbelt, in een plas op de grond of spuitend uit een slang. Ik zou zelf heel graag water willen zijn.

Waarom zou je graag water willen zijn?

- – Dan hoef ik geen woorden meer te gebruiken. Ik laat het water voor mij spreken. De vloeistof beweegt zich naargelang mijn gemoedstoestand. Lijkt me heerlijk.
-

Ik zag haar een keertje vallen. Ik had nog nooit iemand zo mooi zien vallen. Elk gewricht ging een andere kant op, de wind blies in alle richtingen tegelijkertijd. Elk stukje binnenin haar vel bewoog. Het leek wel alsof haar botten gemaakt waren van gekookte spaghettislierten, waarbij haar huid een dikke roomsaus was die de slierten amper kon samenhouden. Ik keek naar haar en werd overrompeld door een wrede schoonheid. Ik had nog nooit iemand zo mooi pijn zien hebben.

PLAN: hoe een man om te brengen met een brood.

1. Vraag hem waar hij woont.
2. Ga 5 beschimmelde broden in zijn brievenbus steken.
3. Gooi wat extra broodpudding tegen zijn raam aan (met banaan).
4. Vergiftig hem met vervallen verloren brood.
5. Indien vergiftiging niet werkt, verstik hem met broodcroutons (met look).
6. Maak jezelf een tosti met ham en kaas van het brood dat overschiet.

"Het ene uur vliegt al sneller voorbij dan het andere", zei hij.
Ik vroeg me af hoe uren vliegen. Ik heb nog nooit een uur voorbij zien vliegen. Maken ze lawaai als ze vliegen? En vliegen ze in formatie? Vogels vliegen blijkbaar in formatie omdat ze zich dan veiliger voelen. Zouden uren zich ook veilig of onveilig kunnen voelen? 's Nachts heb ik wel eens een onveilig uur zien wandelen, maar het uur kon niet vliegen. Misschien moet ik wat meer tijd nemen om naar de hemel te kijken, dan kan ik misschien wel een keertje een uur zien vliegen, als het niet te snel gaat.

Mother
State
of
emergency
resilience

sun
silence

DE EERSTE STAP

Michaelina Woutiers. Zegt die naam u iets?

Ze was een tijdgenoot van Rubens en Van Dyck en werkte vanuit Brussel. Woutiers was bijzonder getalenteerd en kan samen met Van Dyck beschouwd worden als dMe top van de 17e -eeuwse Barokschilderkunst. In stijl en kwaliteit is hun werk nauwelijks te onderscheiden. Het zou me dan ook niet verwonderen mochten sommige van haar werken onterecht toegeschreven zijn aan Van Dyck.

Een andere figuur is Clara Peeters uit Antwerpen. Hoewel net als Woutiers succesvol in haar tijd, was ook zij tot voor kort een grote onbekende. De tentoonstelling 'Clara Peeters. Aan tafel!' in 2016 in het Rockoxhuis maakte daar een einde aan. En terecht want Peeters was de pionier van het stilleven. Vreemd dat we dat pas 400 jaar na haar dood te weten komen.

Het M HKA gaat verbouwen en heeft ambitieuze toekomstplannen, vernamen we in de laatst verschenen *HART.* Dat is fijn om te lezen en goed nieuws want zoals artistiek directeur Bart De Baere zegt, kent Vlaanderen géén volwaardige musea voor hedendaagse kunst hoewel haar grootste troef beeldende kunst is. Dit project is de eerste stap naar zo'n volwaardig museum, aldus De Baere. Dat schept hoge verwachtingen.

Hij kondigt 3 monografische overzichtstentoonstellingen aan die zullen plaatsvinden in het najaar van 2017, 2018 en 2019. Ze dienen om het werk van Marcel Broodthaers, Joseph Beuys en James Lee Byars in de verf te zetten. De drie grote B's noemt De Baere ze en hij beschouwt hen als de Besten van de hedendaagse kunst. Bovendien hadden de drie B's tijdens hun leven een persoonlijke band met Antwerpen. Het artikel van *HART* verwijst naar de missietekst "M HKA wordt een hedendaags forum voor kunst, publiek en de wereld" die te vinden is op de website van het museum. Het nieuwe museum van de toekomst heeft ambitieuze plannen. "Het project van het M HKA heeft de notie van Vlaamse Meesters als kern." staat er en "Beeldende kunst in en uit Vlaanderen is zowel cultureel als economisch een relevant exportproduct. Niet alleen hedendaags, maar ook verankerd in de geschiedenis. [...] Vlaanderen blijft tot op vandaag een centrum van wereldbelang voor beeldende kunst met kunstenaars zoals David Claerbout, Jan Fabre of Luc Tuymans die in de wereldwijde top honderd kunstenaars van het moment staan." Vlaamse Meesters dus. Even verder worden vooral 'Vlaamse' kunstenaars aangehaald die in de tijdelijke en permanente collectiepresentaties te zien zullen zijn. Op twee kunstenaars na zijn het allemaal mannen. Geen enkele in België residerende vrouwelijke kunstenaar is erbij. En dat in een missietekst die de ambitieuze toekomst van het museum wil bekend maken met de klemtoon op Vlaanderen? En dat als eerste stap naar een volwaardig museum?

Verder is de ranking waar in het citaat naar verwezen wordt, geen directe kwaliteitsranking maar een kansenranking. De kunstenaar die internationaal de meeste kansen krijgt om haar of zijn werk te tonen in toonaangevende instituten, galerieën en andere locaties staat het hoogste genoteerd.

En dat is de kern van het probleem en misschien toont die zich al in de keuze voor de term 'Vlaamse Meesters'. Kunst is internationaal en de geschiedenis van de kunst leert ons dat vrouwen steeds minder kansen kregen dan hun mannelijke collega's. En nadien worden ze dikwijls vergeten of uit de kunstgeschiedenis weggegomd. Herontdekt worden is hun laatste hoop. Maar hoewel ze veel talrijker zijn dan vroeger, blijkt ook nu nog dat ze vergeten worden waardoor ze wat erkenning betreft, moeilijk kunnen concurreren met hun mannelijke collega's, laat staan in dergelijke kansenrankings.

Als ze niet vermeld worden, krijgen ze minder kansen.

In 2007 bleek dat in de collectie van M HKA, 85 vrouwelijke kunstenaars (internationaal) opgenomen waren op een totaal van 550 of goed voor 15 %.[1] Tien jaar later is dat percentage met 3 % gestegen naar 18 % of 124 vrouwen (internationaal) op 691 kunstenaars[2].

Als ze niet in de collectie zitten, kunnen ze niet getoond worden.

Hoe kan het museum de ambassadeur zijn van de beeldcultuur in Vlaanderen als het vergeet dat ook onze vrouwelijke kunstenaars daar deel van uitmaken? Als we stilaan moeten beseffen dat beeldende kunst het gezicht van Vlaanderen is én onze grootste troef, moeten we dan ook niet stilaan beseffen dat dat gezicht voor een groot deel vrouwelijk en multicultureel is? Waarom lezen we niets over hen in de missietekst ? Waarom zijn ze afwezig? Waar is de diversiteit?

Het M HKA heeft de afgelopen jaren zeker inspanningen geleverd om meer vrouwelijke kunstenaars te tonen en dat is alleen maar toe te juichen. Maar van een gelijkwaardig evenwicht en gelijke kansen is er voorlopig nog geen sprake. In de programmatie van het museum zijn nog geen drie vrouwelijke 'B's' te bespeuren, die eer komt hen voorlopig nog niet toe.

Er is niet alleen een betere infrastructuur nodig om het museum van de toekomst te worden maar vooral een mentaliteitswijziging. Hoe kan het M HKA volwaardig meespelen in de Europese (sub)top als het museum in de missietekst vergeet dat vrouwelijke kunstenaars ook recht op hun ruimte en erkenning hebben, als ze ondervertegenwoordigd zijn in de presentaties en de collectie?

Zolang het museum niet inzet op het grondig wegwerken van dat onevenwicht en onrecht kan het nooit die ambitieuze functie waarmaken. En met een groei in de collectie van 3 % op 10 jaar tijd zal het nog heel erg lang duren eer het museum een volwaardig museum zal zijn.

Er bestaat in België/Vlaanderen een hele grote groep vrouwelijke kunstenaars die op professioneel hoog niveau werkzaam is. Het is wel erg jammer dat het nu in 2017 nog steeds niet evident is dat onze vrouwelijke kunstenaars die belangrijke spelers zijn op het veld van de hedendaagse kunst, zowel nationaal als internationaal, nog steeds vergeten worden als het gaat om erkenning en waardering voor hun werk, als het gaat om het in kaart brengen van de geschiedenis, als het gaat om deel uit te maken van het (toekomstige) geheugen.

In 2018 krijgt Michaelina Woutiers haar eerste solotentoonstelling. De curator is Katlijne Van der Stighelen, auteur van *'Vrouwenstreken'*,[3] die van het herstellen van de kunstgeschiedenis haar levenswerk heeft gemaakt. Zij zal Michaelina Woutiers, één van onze grootste schilders uit de 17e eeuw, haar ruimte geven in het Rubenhuis 400 jaar na haar dood.

Ik wens het museum van de toekomst, het M HKA zeer veel succes toe maar laat ons die toekomst samen vieren met een open blik, met álle kunstenaars.

Voorzie veel plaats voor vrouwelijke kunstenaars in óns museum van de toekomst zodat we niet nogmaals 400 jaar moeten wachten op een vrouwelijke curator die oog heeft voor deze historische discriminatie.

Het actief wegwerken van die discriminatie, dat is de eerste stap.

Karin Hanssen

Beeldend kunstenaar
Onderzoeker aan KASKA, oprichter van *Picture This! Gender & Art* (2017) en *CWAB* (2011), een onderzoeks- en promotieplatform met databank voor vrouwelijke hedendaagse kunstenaars werkzaam in België.

1. Zie Pieters, Rudy 'Te weinig vrouwelijke kunstenaars in Vlaamse musea' *De Morgen,* 16.04.2007
2. Info M HKA, 31 januari 2017
3. Zie Van der Stighelen, Katlijne, *Vrouwenstreken. Onvergetelijke schilderessen uit de Lage Landen,* (Lannoo, oktober 2010).

GENDER STUDIES IN BELGIUM

A state of the art

21 & 22 October 2021
Brussels

VISIT SOPHIA.BE FOR MORE INFORMATION

sophia Belgian Gender Studies Network

Contributors to this issue in order of appearance:

Shirley Villavicencio Pizango, *When the Moon Takes Over the Sun,* acrylic on canvas, 165x120cm, 2020

Eline De Clercq, *This is Not a Question,* 3 xerox cards from an edition of 7 xerox cards and 1 risoprint, printed on cansonpaper, 2021 (Thanks to Frans Masereel Centrum)

Francesca Ferreri, *Lingua mathematica,* watercolors on paper, 23x15cm, 2019

Laura Van Snick, *Tactile,* scans from negative, 2020

Louise Sauvagie, *The Wet Nurse,* videostill, 2021

burencollective, *Mothers and Others,* drawing, rubbing, photo, collage, 27x42cm, 2021

Els Roelandt, *Lucy R. Lippard, The Pink Glass Swan: Upward and Downward Mobility in the Art World, published in Heresies, New York, January 1971,* digital photo, 2021

De RoSa-bibliotheek, *Untitled,* digital photo, 2021

Monica del Arenal, *Beautiful erotic art in the city,* digital photo, 2021

Isabel Avila, *Is History Cyclical?,* 2021

Anna Izquierdo Gilabert, *La Maria de 16 anys al 2009,* collage, 100x70cm, 2020

Rietlanden Women's Office, Spread from their publication *MsHeresies 3 – *Amniotechnics** (from *Full Surrogacy Now! – Feminism Against Family)* by Sophie Lewis with a visual essay of archive material from the intersectional feminist publication *Triple Jeopardy* (1971–75, by the Third World Women's Alliance), 2020

Weronika Zalewska, *City choreographies against fascism,* Olga Dziubak, Marta Krysinka, Love, Freedom, variable dimensions, poster, 2020

Weronika Zalewska, *City choreographies against fascism,* Zofia Kofta, Love, Our Bodies, Not Your Choice, variable dimensions, poster, 2020

Weronika Zalewska, *City choreographies against fascism,* 2020

Weronika Zalewska, *City choreographies against fascism,* Mateusz Kowalczyk. For Planet Earth, Yours and Ours, variable dimensions, poster, 2020

Anonymous, digital photo, 2021

Anonymous, *Miriam Makeba on the cover of Drum Magazine June 1957,* digital photo, 2021

Emma Keppens, Adrienne van der Werf, with Bert Villa and 019, *Celtic Cross Tarot Spread for: Why Have There Been No Great Women Artists?,* 2021

Secil Yersel, *Travelling with Astrid Noack,* collage, 2021

Rietlanden Women's Office, *Diptych 1,* acrylic on cardboard, adapted A2, 2021

Femke Florus, *untitled,* paper, acryl, spray can, 45x55cm, 2020

Hamer Kormeling, *Polite,* digital photo, 2021

Ilse Popelier, *Lana Del Rey's car,* oil on paper, 110x73cm, 2021

Astrid Van de Vijver, *A view of my vagina,* acryl and chalk on paper, 109x72cm, 2016

Lore De Schutter, *Untitled,* collage, 29,7x21cm, 2021

Anne Meiser, *Comment ranger les seins au travail,* drawing on paper, 2021

Tato Greve, *Hoe de vagina op de goede plaats terecht kwam,* drawing, 42x29,7cm, s.d.

Olga Skliarska, *Documentation for the work Extended Body,* performative ceramic objects, 2020 (photo by Krystyna Wysocka)

Francesca Ferreri, *Neomam,* digital photo, 40x30cm, 2021

Natalia Rezende, *Taquaracu,* drawing, digital media, 30x30cm, 2021

Natalia Rezende, *Indaia,* drawing, digital media, 30x30cm, 2021

Natalia Rezende, *Arraiolo,* drawing, digital media, 30x30cm, 2021

Emilie Hallard, *Les corps incorruptibles,* 2021

Emilie Hallard, *Les corps incorruptibles,* digital photo, 2019

Emilie Hallard, *Les corps incorruptibles,* digital photo, 2019

Lien Van leemput, *Briefnieuws,* s.d.

Sara Lauwers, *Being Present in Cities,* video still, work in progress

Karin Hanssen, *Room of Her Own,* oil on canvas, 60x45cm, 2013

Karin Hanssen, *De Eerste Stap,* 31 januari 2017

Lieselot Siddiki, *Untitled,* digital photo, 2021

Katrien De Rore, *Verwelken,* watercolor and red ink on paper, 14,8x21cm, 2019

Belgian Gender Studies Network, Gender Studies in Belgium, poster, variable dimensions, 2021

Colophon

KIOSK's LINDA NOCHLIN FANZINE
Why Have There Been No Great Women Artists?
Issue 2

50 years ago, in January 1971, Linda Nochlin's essay *Why Have There Been No Great Women Artists?* was published in *ARTnews* magazine.

Few art historians have been as influential, prolific and radical as Nochlin who, between 1960 and 2017, wrote seventeen books and countless articles in which she socially and historically examined, commented on and argued for equality for women in the arts. To mark the 50th anniversary of the essay, KIOSK aims to contextualise Nochlin's work and that of artists and writers, activists or designers who identify as women, in the creation of a set of 4 FANZINES.

KIOSK's LINDA NOCHLIN FANZINE is published online on kiosk.art in a pdf that can be printed at home.

Future contributions can be sent to kiosk@hogent.be or by regular mail to:
KIOSK, LINDA NOCHLIN FANZINE, Louis Pasteurlaan 2, 9000 Ghent, Belgium.
All textual or visual contributions in the form of essays, poems, or visual art forms such as drawings, moving image, photographs etc. are welcome. The contributions can be signed, anonymous or under a pseudonym.
Next deadline: September 14th 2021

Editorial team: Els Roelandt, Simon Delobel and Louise Souvagie

Thanks to: the artists, contributors and Lien Van Leemput

Published by KIOSK, Ghent, 14 May 2021

Copyright: Kiosk, the artists and contributors. All textual contributions are added without prior editing by the editorial board.

Font: Mrs Eaves Smart Lig Roman (Thanks to Mrs Heresies)